

Nederlandse overheid rolt rode loper uit voor Zuid-Afrikaans surveillance bedrijf dat levert aan repressieve regimes (samenvatting)

De Nederlandse overheid faciliteerde de vestiging van het Zuid-Afrikaanse bedrijf VASTech in Nederland. VASTech leverde surveillance apparatuur aan onder meer het Zimbabwe van Mugabe, het Libië van al-Qadhafi, het Egypte van Moebarak, Syrië en in 2021 een monitoring centrum aan Saoedi-Arabië.

Het Zuid-Afrikaanse bedrijf VASTech richt zich op de productie van programmatuur en software voor het opnemen van communicatie voor zowel de publieke als de commerciële markt. Oprichter Frans Dreyer was voorheen werkzaam bij het Zuid-Afrikaanse ICT-bedrijf Spescom Limited. VASTech trad in eerste instantie op als reseller van de producten van dit bedrijf en ontwikkelde deze verder door tot het VASTech Zebra systeem. De naam Zebra wordt niet meer gebruikt door het bedrijf en is vervangen door Portevia, Strata en Galaxia. Naast deze surveillance apparatuur heeft VASTech ook analyse tools ontwikkeld zoals Badger, een social media monitoring tool.

Na de oprichting in 1999 werd VASTech internationaal actief en groeide uit tot een speler op de internationale surveillance markt. In 2011 raakte VASTech in opspraak na onthullingen over de levering van surveillance apparatuur aan het Libië van al-Qadhafi. Libië werd voorzien van een monitoringcentrum voor het internationale communicatieverkeer. Het bedrijf leverde daarnaast surveillance apparatuur aan onder meer het Zimbabwe van Mugabe en het Egypte van Moebarak.

Sinds 2002 leverde VASTech aan Syrië en het was in Syrië het enige bedrijf dat in 2008 een voorstel kon indienen voor 'monitoring equipment for international exchange'. In 2008 werd het Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Verenigde Arabische Emiraten voorzien van een 'mass monitoring system'.

De onthullingen in 2011 over de levering aan Libië leidde, noch in Zuid-Afrika noch elders, tot nader onderzoek of vervolging vanwege mogelijke betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen. VASTech bleef leveren aan repressieve regimes. Vanaf 2018 werkte het aan een monitoring centrum voor Saoedi-Arabië, dat in 2021 werd opgeleverd. Ook verkocht het bedrijf apparatuur aan onder meer Mexico, Pakistan en Georgië.

Het Zuid-Afrikaanse bedrijf beweerde bij monde van CEO William Barnard dat VASTech apparatuur alleen wordt gebruikt voor opsporingsdoeleinden ter voorkoming van criminele activiteiten zoals witwassen, drugs- en mensen smokkel. Brochures van het bedrijf spreken echter over apparatuur voor inlichtingendiensten en bulkinterceptie, en niet over specifieke operaties gericht op individuele verdachten.

VASTech in Nederland

VASTech richtte in 2017 een Nederlandse vestiging op, Cyberupt. Daarnaast heeft VASTech ook dochterondernemingen in Oman, de Verenigde Arabische Emiraten en Zwitserland.

Het bedenkelijke trackrecord van VASTech op het gebied van leveringen aan repressieve regimes en de afwezigheid van beleid van het bedrijf op de mogelijke impact van haar leveranties op de mensenrechten vormden geen belemmering voor Nederlandse overheid om het bedrijf te ondersteunen bij de vestiging in Nederland. Het bedrijf werd met alle egerds ontvangen en langs diverse bestuursorganen geleid.

Zo organiseerde het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de ontwikkelingsmaatschappijen van de provincie Noord-Brabant en Zuid-Holland in 2016 een tweedaags programma voor VASTech. Een delegatie van het bedrijf sprak met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het Innovation Quarter en de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM Foreign Investments).

In 2017 registreert VASTech een dochteronderneming in Amsterdam: Cyberupt BV. Cyberupt wordt in 2019 lid van de Hague Security Delta, een samenwerkingsverband op het gebied van IT- en databeveiliging, en het open innovation platform Amsterdam Smart City. Cyberupt probeert in Nederland tevens aansluiting te vinden in de academische wereld. Het bezocht onder andere de Eindhoven University of Technology, de Technische Universiteit Delft en de Haagsche Hogeschool. Professor David van Leeuwen van de Radboud Universiteit Nijmegen werkt al sinds 2006 samen met een medewerker van VASTech/Cyberupt, Niko Brummer.

Het onderzoek van Buro Jansen & Janssen naar VASTech en Cyberupt is gebaseerd op openbare bronnen, interne bedrijfsdocumenten en e-mails die Buro Jansen & Janssen in 2017 heeft ontvangen over de relatie van het Nederlandse bedrijf Fox-IT met het Duitse bedrijf AGT, de door Wikileaks openbaar gemaakte Hacking Team files en diverse Wob/Woo verzoeken.